

Kamer van Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1986-1987

4 MEI 1987

WETSONTWERP betreffende de namen en voornamen

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE
VOOR DE JUSTITIE (1)

UITGEBRACHT DOOR DE HEER BOURGEOIS

DAMES EN HEREN,

In zijn inleidende uiteenzetting schetst de *Staatssecretaris voor Justitie* bondig de bedoeling en de retroacta van dit ontwerp.

Het ontwerp strekt ertoe de wet van 11 germinal jaar XI betreffende namen en voornamen, gewijzigd door de wet van 2 juli 1974, te vervangen door nieuwe bepalingen i.v.m. de regeling inzake toegelaten voornamen, de rechtspleging inzake de verandering van namen en voornamen, evenals de rechten die in geval van naamsverandering geheven worden.

Tijdens de vorige legislatuur werd dat ontwerp door de Kamercommissie voor de Justitie eenparig aangenomen. (Stuk n°s 966/1 tot 6, 1983-1985).

Het wetsontwerp werd besproken in openbare commissievergadering.

(1) Samenstelling van de Commissie:

Voorzitter: de heer Moureaux.

A. — Vaste leden:	B. — Plaatsvervangers:
C. V. P. H. Bourgeois, Mevr. Merckx-Van Goey, HH. Suykerbuyk, Van den Brande, Van Parys, Verhaegen;	HH. Breyne, Dhoore, Hermans, Piot, Steverlynck, Uyttendaele, N.;
P. S. HH. Defosset, Eerdeken, Mottard, Moureaux;	HH. Baudson, Degroove, Dejardin, Gondry, Van der Biest;
S. P. HH. Bossuyt, Chevalier, Derycke, Van den Bossche;	Mevr. Detiège, HH. Tobback, Van Elewyck, Van Miert, Vanvelthoven;
P. R. L. H. De Decker, Mej. Detaille, H. Draps;	HH. Klein, L. Michel, Pivin, Simonet;
P. V. V. HH. Sprockeels, Van de Velde;	H. De Groot, Mevr. Neyts-Uyttebroeck, H. Verberckmoes;
P. S. C. Mevr. Goor-Eyben, H. Grafé;	HH. Antoine, le Hardy de Beaulieu, J. Michel;
V. U. HH. Belmans, Coveliers;	HH. Baert, Sauwens, F. Vansteenkiste;

Zie:

- 709-86 / 87:

— N° 1: Ontwerp gewijzigd door de Senaat.

Chambre des Représentants

SESSION 1986-1987

4 MAI 1987

PROJET DE LOI relatif aux noms et prénoms

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DE LA JUSTICE (1)

PAR M. BOURGEOIS

MESDAMES, MESSIEURS,

Le *Secrétaire d'Etat à la Justice* rappelle brièvement l'objet ainsi que les antécédents du projet.

Le projet tend à remplacer la loi du 11 germinal an XI relative aux noms et prénoms, modifiée par la loi du 2 juillet 1974 par de nouvelles dispositions qui concernent le régime des prénoms autorisés, la procédure en matière de changement de nom et de prénoms ainsi que le tarif applicable à ces changements.

Sous la législature précédente, il a été adopté à l'unanimité par la Commission de la Justice de la Chambre. (Doc. n°s 966/1 à 6, 1983-1985).

Le projet a été discuté en réunion publique de commission.

(1) Composition de la Commission:

Président: M. Moureaux.

A. — Membres effectifs:	B. — Suppléants:
C. V. P. M. Bourgeois, M ^{me} Merckx-Van Goey, HH. Suykerbuyk, Van den Brande, Van Parys, Verhaegen;	HH. Breyne, Dhoore, Hermans, Piot, Steverlynck, Uyttendaele, N.;
P. S. MM. Defosset, Eerdeken, Mottard, Moureaux;	MM. Baudson, Degroove, Dejardin, Gondry, Van der Biest;
S. P. MM. Bossuyt, Chevalier, Derycke, Van den Bossche;	M ^{me} Detiège, MM. Tobback, Van Elewyck, Van Miert, Vanvelthoven;
P. R. L. M. De Decker, M ^{lle} Detaille, M. Draps;	MM. Klein, L. Michel, Pivin, Simonet;
P. V. V. MM. Sprockeels, Van de Velde;	M. De Groot, Mevr. Neyts-Uyttebroeck, M. Verberckmoes;
P. S. C. M ^{me} Goor-Eyben, M. Grafé;	MM. Antoine, le Hardy de Beaulieu, J. Michel;
V. U. MM. Belmans, Coveliers;	MM. Baert, Sauwens, F. Vansteenkiste;

Voir:

- 709-86 / 87:

— N° 1: Projet amendé par le Sénat.

De Senaat heeft echter twee artikelen van dat ontwerp gewijzigd:

— Artikel 5 betreffende het verzet van de belanghebbenden tegen de vergunning inzake naamsverandering.

Op dat punt heeft de Senaat het advies gevolgd van de Raad van State en geoordeeld dat de Koning zijn beslissing betreffende het verzet met redenen moet omkleden. Gelet echter op het feit dat de bekendmaking van die redenen in bepaalde gevallen de betrokkenen schade zou kunnen berokkenen, werd er in de loop van de parlementaire voorbereiding op gewezen dat de redenen moeten worden opgenomen in het aan de partijen betekende stuk, maar niet in het *Belgisch Staatsblad*.

— Artikel 8 betreffende de voorwaarden waarin de naamsverandering voor de ouders eveneens geldt voor de minderjarige kinderen.

De door de Kamer aangenomen tekst gold voor de kinderen die geboren zijn na de overschrijving van het besluit in de registers van de burgerlijke stand; die tekst werd nu door de Senaat verruimd en uitgebreid tot de kinderen die na de indiening van het verzoek geboren zijn.

Het leek immers overbodig de ouders te verplichten een nieuw verzoek in te dienen wanneer een kind geboren wordt tussen de indiening van het verzoekschrift en de overschrijving van het besluit.

Ten slotte wijst de Staatssecretaris er op dat deze beide amendementen door de Senaatscommissie voor de Justitie eenparig werden aangenomen.

* * *

De Voorzitter vestigt de aandacht van de commissie op een materiële vergissing in de door de Senaat overgezonden tekst. In tegenstelling tot artikel 10 van het ontwerp, waarvan de tekst werd aangepast aan de nieuwe redactie van artikel 8, werd de verwijzing in artikel 9 naar het derde lid van artikel 8 niet gewijzigd. De Commissie gaat eenparig akkoord om, in artikel 9, de verwijzing naar het derde lid van artikel 8 te vervangen door een verwijzing naar het vierde lid van dit artikel.

De Voorzitter geeft daarna lezing van een brief waarin de Voorzitter van de Senaatscommissie voor de Justitie nog de vraag stelt naar de weerslag van de Overeenkomst betreffende de verandering van namen en voornamen, opgemaakt te Istanbul op 4 september 1958 (goedgekeurd door de wet van 18 juli 1974 - *Belgisch Staatsblad*, 31 december 1974). Volgens de Voorzitter van de Senaatscommissie houdt die overeenkomst verbod in om de naam te wijzigen van onderhorigen van andere Verdragsluitende Staten.

In zijn antwoord wijst de *Vice-Eerste Minister en Minister van Justitie en Institutionele Hervormingen* erop dat artikel 2 van de Overeenkomst van Istanbul betreffende de verandering van namen en voornamen de Verdragsluitende Staten verbiedt de naam of de voor naam van onderhorigen van andere Verdragsluitende Staten te wijzigen.

België heeft die Overeenkomst ondertekend maar nog niet bekrachtigd. Ze is dus nog niet in werking getreden in ons land. Maar ook al bestaat er terzake geen specifieke internationale akte, toch zijn de meeste rechtsgeleerden het eens met het principe dat vervat ligt in artikel 2 van de Overeenkomst van Istanbul: « Volgens ons is de geslachtsnaam een publiekrechtelijke instelling, zodat in principe alleen het land dat aan de persoon zijn staat verleent, hem een nieuwe of een gewijzigde naam kan geven. Gebeurt dit in een ander land, dan zou de naam geen internationale

Le Sénat en a toutefois modifié deux articles:

— L'article 5 relatif à l'opposition, par un intéressé, à l'autorisation d'un changement de nom.

Suivant en cela l'avis du Conseil d'Etat, le Sénat a estimé que le Roi devait motiver sa décision relative à l'opposition. Considérant cependant que la publication de ces motifs pourrait dans certains cas porter préjudice aux intéressés, il a été précisé au cours des travaux que la motivation ferait partie du document signifié aux parties mais ne serait pas publiée au *Moniteur belge*.

— L'article 8 relatif aux conditions dans lesquelles le changement de nom accordé aux parents s'applique aux enfants mineurs.

Le texte adopté par la Chambre des Représentants qui visait les enfants nés après la transcription de l'arrêté à l'état civil a été étendu par le Sénat aux enfants nés après l'introduction de la requête.

Il semblait en effet inutile d'obliger les parents à introduire une nouvelle demande en cas de naissance d'un enfant entre l'introduction de la demande et la transcription de l'arrêté.

Le Secrétaire d'Etat signale que ces deux amendements ont été adoptés à l'unanimité en Commission de la Justice du Sénat.

* * *

Le Président attire l'attention de la commission sur une erreur matérielle dans le texte transmis par le Sénat. Alors que le texte de l'article 10 a été adapté en fonction de la nouvelle rédaction de l'article 8, la référence au troisième alinéa de l'article 8 a été maintenue dans l'article 9. La Commission décide à l'unanimité de remplacer, à l'article 9, la référence au troisième alinéa de l'article 8 par une référence au quatrième alinéa de cet article.

Le Président donne ensuite lecture d'une lettre dans laquelle le président de la Commission de la Justice du Sénat pose le problème de l'incidence de la Convention relative aux changements de noms et de prénoms, faite à Istanbul, le 4 septembre 1958 et approuvée par la loi du 18 juillet 1974 (*Moniteur belge* du 31 décembre 1974). Cette Convention impliquerait, selon le Président de la Commission du Sénat, l'interdiction de modifier le nom des ressortissants d'autres Etats contractants.

Dans sa réponse, le *Vice-Premier Ministre et Ministre de la Justice et des Réformes institutionnelles* souligne que l'article 2 de la Convention d'Istanbul, relative aux changements de noms et de prénoms, interdit aux Etats contractants de modifier le nom ou le prénom de ressortissants d'autres Etats contractants.

Cette Convention a été signée par la Belgique, qui ne l'a toutefois pas encore ratifiée; elle n'est donc pas en vigueur dans notre pays. Toutefois, même en l'absence d'instrument international spécifique, le principe contenu à l'article 2 de la Convention d'Istanbul est admis par la grande majorité de la doctrine: « Il nous semble que l'appellation patronymique est une institution du droit public et que seul, en principe, le pays dont relève l'état d'un individu peut lui octroyer un nom nouveau ou un nom modifié. Dans le cas contraire, il semble que ce nom ne

waarde hebben en alleen gelden in het land dat de naam gegeven heeft ...» (Niboyet, *Traité de Droit International Privé*, t. VI, blz. 95, n° 1606), (zie eveneens Battifol en Lagarde, *Droit International Privé*, t. II, blz. 27 en Rigaux *Droit International Privé*, t. II, blz. 246, n° 903).

Het departement van Justitie heeft zich altijd op dat standpunt geplaatst door de verandering van naam of voornaam alleen aan Belgische onderhorigen, politieke vluchtelingen en Staatlozen toe te kennen.

De door de commissieleden van de Senaat geuite zienswijze in verband met de «buitenlanders wier persoonlijk statuut de naamsverandering mogelijk maakt» (Stuk Senaat n° 401/2, 1986-1987, blz. 8, tweede lid) zou dus een einde maken aan de huidige door de rechtsleer toegestane handelswijze. Het is zeer waarschijnlijk dat die zienswijze steunt op de regel volgens welke de vermelding van de familienaam van het kind in de geboorteakte tot zijn persoonlijk statuut behoort. De kwestie van de naamsverandering dient evenwel anders te worden bekeken.

De voormelde regel is een internationaal privaatrechtelijke bepaling die in België van toepassing is wanneer de autoriteiten een vreemdeling moeten identificeren in een in België opgemaakte akte van de burgerlijke stand. Die regel kent aan de Belgische autoriteiten geen bevoegdheid toe die behoort tot de soevereine rechten van de buitenlandse autoriteiten ten aanzien van hun onderdanen.

Tijdens haar vergadering van 17 december 1986 heeft de Vaste Commissie voor de burgerlijke stand overigens ernstig voorbehoud gemaakt ten aanzien van het in het verslag van de Senaatscommissie ingenomen standpunt.

* * *

De heer Hermans wijst op de moeilijkheden waarmee transsexuele personen op administratief gebied te kampen hebben. Zo wordt van de wijziging van het geslacht geen melding gemaakt op de identiteitskaart, omdat dit gegeven er niet op voorkomt. Ook heerst er geen eenvormigheid in de uitspraken van de onderscheiden burgerlijke rechtbanken.

Spreker vraagt dat de nieuwe regeling inzake voornaamsverandering ook zou worden toegepast op deze personen, wat toch reeds voor enige verbetering van hun toestand kan zorgen. Hij verwacht een positief antwoord, aangezien men toch moeilijk kan stellen dat de voornaamswijziging tot verwarring kan leiden. De bedoelde personen streven er immers juist naar om door hun uiterlijk voorkomen hun geslachtswijziging te bevestigen.

In verband met de bedoelde gerechtelijke uitspraken merkt de heer Van den Bossche op dat de Gentse rechtbanken de wijziging van de voornaam aan transsexuelen alleen toestaan indien het bewijs wordt geleverd van een medische ingreep. Er blijft daardoor een probleem bestaan voor transsexuele vrouwen, aangezien een dergelijke ingreep voor hen onmogelijk is.

De Staatssecretaris bevestigt dat de nieuwe regeling inzake voornaamsverandering ook van toepassing is op de aanvragen ingediend ingevolge een geslachtswijziging. Bij het onderzoek van dergelijke aanvragen worden door zijn diensten doorgaans tweezijdige voornamen gesuggereerd («Claude» bijvoorbeeld). Hij ziet geen bijzonder probleem inzake voornaamswijziging voor transsexuele personen, zeker niet indien de betrokkenen een medisch attest kunnen voorleggen waaruit blijkt dat zij een ingreep tot geslachtswijziging hebben ondergaan.

Tenslotte vraagt Mevr. Goor of naar aanleiding van naturalisatieaanvragen, naams- of voornaamsverandering

posséderait pas de valeur internationale et ne vaudrait que dans le pays qui l'aurait donné...» (Niboyet, *Traité de Droit international privé*, t. VI, p. 95, n° 1606) (voir également, Battifol et Lagarde, *Droit international privé*, t. II, p. 27 et Rigaux, *Droit international privé*, t. II, p. 246, n° 903).

Le département de la Justice a toujours suivi cette position, n'accordant des changements de nom ou de prénom qu'aux ressortissants belges, réfugiés politiques et apatrides.

La position exprimée par les commissaires du Sénat quant à l'applicabilité du projet de loi «aux étrangers dont le statut personnel autorise le changement de nom» (Doc. Sénat, n° 401/2, 1986-1987, p. 8, deuxième alinéa) rompt donc avec la pratique actuelle admise par la doctrine. Il est fort probable que cette position ait pour origine la règle selon laquelle la mention du nom patronymique de l'enfant dans l'acte de naissance est régie par son statut personnel. Mais la question du changement de nom se présente de façon différente.

La règle précitée est une disposition du droit international privé applicable en Belgique lorsque l'autorité est tenue d'identifier un étranger dans un acte d'état civil dressé en Belgique. Elle ne donne nullement à l'autorité belge un pouvoir qui fait partie des droits souverains que possèdent les autorités étrangères à l'égard de leurs ressortissants.

Du reste, lors de sa réunion du 17 décembre 1986, la Commission permanente de l'état civil a émis de nettes réserves à l'égard de la position exprimée dans le rapport de la Commission du Sénat.

* * *

M. Hermans attire l'attention sur les problèmes administratifs qui se posent aux transsexuels. La carte d'identité ne comporte aucune indication concernant le changement de sexe et la jurisprudence civile n'est pas uniforme en ce domaine.

L'intervenant demande que les nouvelles règles concernant le changement de prénom soient appliquées également à ces personnes dont la situation serait ainsi améliorée dans une certaine mesure. Il espère une réponse favorable, étant donné qu'il lui paraît difficile de soutenir que le changement de prénom puisse prêter à confusion. Les personnes intéressées s'efforcent en effet d'affirmer leur changement de sexe par leur apparence.

En ce qui concerne la jurisprudence, M. Van den Bossche souligne que les tribunaux gantois n'accordent le changement de prénom aux transsexuels que si ces derniers apportent la preuve qu'ils ont subi une intervention médicale, ce qui pose un problème aux femmes pour qui une telle intervention est impossible.

Le Secrétaire d'Etat déclare que les nouvelles règles relatives au changement de prénom s'appliquent également aux demandes introduites à la suite d'un changement de sexe. Lors de l'examen de telles demandes, ses services suggèrent généralement des prénoms neutres (par exemple : Claude). Le changement de prénom ne présente selon lui aucune difficulté particulière pour les transsexuels, a fortiori si les intéressés peuvent prouver à l'appui d'un certificat médical qu'ils ont subi une intervention afin de changer de sexe.

Mme Goor demande enfin s'il arrive que des candidats à la naturalisation demandent que leurs nom et prénoms

gen aangevraagd worden, waarbij de vreemde namen vervangen worden door Westerse.

De Staatssecretaris antwoordt dat dit eerder uitzonderlijk is.

* * *

De artikelen en het gehele wetsontwerp worden eenparig aangenomen.

De Rapporteur,

A. BOURGEOIS

De Voorzitter,

Ph. MOUREAUX

ERRATUM

—

Art. 9

Op de derde regel, leze men « *artikel 8, vierde lid* » in plaats van « *artikel 8, derde lid* »

étrangers soient remplacés par des nom et prénoms occidentaux.

Le Secrétaire d'Etat répond que de telles demandes sont plutôt exceptionnelles.

* * *

Les articles et l'ensemble du projet de loi sont adoptés à l'unanimité.

Le Rapporteur,

A. BOURGEOIS

Le Président,

Ph. MOUREAUX

ERRATUM

—

Art. 9

A la troisième ligne, il y a lieu de lire « *l'article 8, quatrième alinéa* » au lieu de « *l'article 8, troisième alinéa* »